

Praxe přímé Stezky

1

KVĚTOSLAV
MINAŘÍK

Praxe Přímé Stezky 1

Vydavatelská řada PŘÍMÁ STEZKA
Svazek 14

CANOPUS

Květoslav Minařík

Praxe Přímé Stezky 1

Z korespondence Květoslava Minaříka
vybrala Zora Šubrtová

CANOPUS
Praha 2012

Editor © Zora Šubrtová

ISBN 978-80-87692-13-4

ÚVOD

V pozůstalosti Květoslava Minaříka je přibližně 1800 kopií jeho dopisů. Nezachovaly se bohužel všechny, protože osudy této korespondence byly stejně pohnuté jako osudy jejího autora. Pro nás, kdo jsme žili po dlouhá léta v jeho blízkosti, bylo nakonec uvedené množství dochované korespondence milým překvapením; v některých obdobích totiž autor raději ničil kopie svých dopisů, aby neuškodil jejich adresátům, kdyby byly zabaveny při nějaké domovní prohlídce. Toto nebezpečí se vracelo v několika vlnách od počátku let padesátých (dvacátého století), zmírnilo se v letech šedesátých a znovu se na čas vrátilo v období po sovětské okupaci Československa v r. 1968. Vždy, když za vlády komunismu KM vycítil toto nebezpečí, uklízely se originály jeho dosud nevydaných děl i balíky korespondence do bezpečí, tj. k žákům, kteří byli ochotni podstoupit riziko přechovávat je u sebe a kteří byli v očích státní bezpečnosti mimo podezření.

V padesátých letech bylo nebezpečí domovní prohlídky a zabavení všeho, co napsal, několikrát svrchovaně akutní. Tehdy někteří jeho žáci nabídli pomoc a pokusili se tyto vzácné materiály uchovat co nejbezpečněji, jak jen to v té době šlo. Dodnes jsou v Mistrově domě v Březové uloženy padesátilitrové konve na mléko, v nichž kdysi byla ukryta část jeho spisů; v 50. letech se ještě zákazníkům v mlékárnách nalévalo mléko z konví speciálními odměrkami do přinesených smaltovaných nebo hliníkových baněk, které byly nezbytnou částí vybavy každé domácnosti. František Šubrt tehdy nabídl KM, že jeho spisy ukryje pod zem. Obstaral tyto konve a všechny písemné materiály zabalené do igelitových plén tam uložil, hrdla utěsnil víkem a ještě na ochranu proti vlhkosti zalil asfaltem. V době, kdy se dělalo toto opatření, byl každý občan pod bdělým dozorem všudypřítomných udavačů; tajně zakopat tak velké předměty tedy nebylo jednoduché. Přesto se to podařilo na dvou

místech. V Čechách byly zakopány tři nebo čtyři konve plné korespondence a rukopisů na zahradě Františka Šubrtů nedaleko vesničky Řečice, kde v 50. letech KM často pobýval. Na Slovensku byly na zahradě rodinného domku v Bratislavě ukryty rukopisy dosud nevydaných děl zabalené do svařených igelitových plen a potom uloženy do upravených polyetylenových věder na prádlo, rovněž svařených po dvou. Těmto spisům se nic nestalo, jak se později ukázalo.

Méně šťastný osud měly materiály uložené v konvích. Asi po roce nebo delší době pojal František Šubrt podezření, že se přes všechnu snahu o dokonalou vodotěsnost do konví mohla dostat voda. Konve opět tajně vykopal a přinesl do chalupy v Řečici, kde KM právě pobýval. Do všech vnikla vlhkost. František a Ladislav Šubrtovi v největším spěchu a v horlivé snaze všechno zachránit začali bez rozmyslu rozkládat části strojopisů a korespondence po místnosti po menších vrstvách, aby co nejrychleji papír uschnul a mohl být znovu uložen.

Bylo to svrchovaně nebezpečné a neuvážené počínání, protože právě v tu dobu vrcholilo tažení komunistické státní bezpečnosti proti „králi duchařů“, jak KM nazývali. Do Řečice v ten den přijeli vyšetřovatelé vybavení pravomocí jej případně ihned zatknout. V těch chvílích se rozhodovalo o tom, zda bude jeho dosud nevydané dílo nenávratně ztraceno i se svým autorem, který by vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebyl mohl výslechy a věznění přežít. V chalupě byly v to odpoledne všechny kusy nábytku i podlaha pokryty vrstvou provlhlých strojopisů plných takových myšlenek, za jaké se jejich autoři dostávali do uranových dolů nebo byli přímo fyzicky likvidováni ve věznicích. Vyšetřovatelé však do chalupy vůbec nevstoupili. Zastavili se postupně u dvou sousedů, kteří KM znali. Oba se vyjádřili, že to musí být mýlka, že tento nemocný důchodce zcela jistě není režimu nebezpečný a nevyvíjí žádnou činnost, která by režim mohla ohrožovat. Vyšetřovatelé tedy odjeli zpět do Hradce Králové, ale i nadále až do konce svých dnů byl tento „král duchařů“ a všichni, kdo se s ním stýkali, pod stálým dozorem.

V popisovaných chvílích se tedy rozhodlo o tom, zda bude mít snažení KM úspěch a zda bude jeho psané dílo zachováno. Sám nepředpokládal, že se dožije zveřejnění svých dosud nevydaných spisů – za svého života mohl vydat jen Přímoú Stezku a Vnitřní smysl Nového Zákona. Do posledního dne svého života pak své dílo stále obnovoval a rozšiřoval až do podoby, kterou se nám za deset let od konce komunismu podařilo vydat. V tomto svazku předkládáme první část korespondence.

Ale vraťme se k tomu nebezpečnému odpoledni. Část strojopisů byla zničená vlhkem do té míry, že i po usušení zůstala nečitelná. Navíc byly spisy po chalupě rozloženy ve zmatku, takže v některých případech už nebylo možno rozeznat, kam uschlé těžko čitelné stránky vlastně patří. Tak přišla nazmar část původních verzí některých knih. Originály dopisů, které svému Mistrovi psali žáci inkoustem a které byly rovněž uloženy v těchto konvích, se natolik rozpily, že jsou nečitelné.

Kopie Mistrových odpovědí však většinou zůstaly zřetelné! Bylo to proto, že své dopisy musel psát na stroji. Ve své autobiografii Kěčara se zmiňuje, že opakovaně trpěl záněty nervů z nadměrné námahy, zejména v pravé ruce. Velmi těžko udržel v ruce pero, v průběhu let se tento stav stále zhoršoval. Už v letech těsně před 2. světovou válkou proto používal psací stroj jak k sepisování svých děl, tak téměř bez výjimky ke korespondenci. Průklepy dopisů přestály vlhko bez velké škody. Téměř žádné originály psané rukou by se byly tak jako tak nezachovaly, protože se mnozí žáci do té míry obávali komunistické státní bezpečnosti, že Mistrovy dopisy zničili. Přesto se zachovalo několik málo jeho rukou psaných dopisů; tím jsou vzácnější.

KM se za svého života několikrát rozhodoval, zda má veškerou svou korespondenci zničit. Bylo to nejenom proto, že mohla být jeho žákům nebezpečná, ale také proto, že byl mnoha svými žáky vždy znovu zklamán. Rovněž se většinou nedochovaly kopie dopisů, které psal mimo domov, takže dochovaná korespondence zdaleka není úplná. Přesto je její rozsah impozantní.

Souvisí to také se způsobem života v totalitním režimu. KM byl

trvale sledován a po celá dlouhá období, kdy režim zvlášť přitvrdil dozor nad občany, nebylo téměř možno, aby se žáci u něho častěji a ve větších skupinách scházeli. Pokud to bylo možné a z hlediska jejich duchovního vývoje nutné, KM je navštěvoval sám. Osobní styky pak doplňoval v dopisech nebo reagoval na písemně vyjádřené otázky a problémy svých žáků.

Korespondence má takový rozsah, že nebylo snadné zvolit způsob jejího zveřejňování. V dopisech se často hovoří o velmi osobních problémech. Bedlivě jsme zvažovali, zda můžeme uveřejnit i některé pokyny, označované autorem za osobní a soukromé. Udělali jsme to jen tam, kde by podle našeho názoru takové pokyny mohly usnadnit cestu podobným případům, především začínajícím mladým lidem. Tam, kde jde o zcela jedinečné pokyny, zejména pokud šlo o reakce na okamžité stadium vývoje u rychle postupujících vyspělých žáků, by nebylo účelné je uveřejňovat.

Některé náměty a pokyny se naproti tomu po celá desetiletí v korespondenci vždy znovu a znovu opakují. Přivedlo nás to k myšlence, že by bylo možno ta nejčastěji se opakující témata shrnout do samostatných kapitol. Nejobecnější náměty dopisů jsou obsaženy v tomto svazku.

Při výběru a sestavování citátů jsme narazili na problém, jak bychom je měli v každé kapitole seřadit a zda uvést jméno adresáta. Další velký problém byl identifikovat adresáta tam, kde znělo oslovení „Vážený příteli“ nebo „Vážený pane doktore“ apod.; byly to stovky případů. Podařilo se nám však spolehlivě určit téměř všechny ze 135 adresátů. Mnozí z nich už nejsou mezi námi, mnozí ještě žijí a byli by právem dotčeni, kdyby se jejich osobní duchovní problémy měly po třiceti a více letech (poslední dopisy jsou z června 1974) stát veřejným majetkem. Každému adresátovi byl proto přidělen číselný kód, jímž jsou uváděny všechny citáty z dopisů jemu určených. Aby si čtenář mohl udělat alespoň základní představu o osobě adresáta a jeho vztahu k nauce v době, kdy mu byl dopis adresován, uvádíme na konci knihy krátké charakteristiky všech citovaných adresátů, seřazené podle číselných kódů. Jen v několika málo případech uvádíme plné jméno adresáta. Je to

tam, kde už jejich jména byla uvedena buď v některé již uveřejněné knize nebo jinde, případně ve zkratkách.

Dalším problémem bylo řazení citátů v jednotlivých kapitolách. Citáty nelze seřadit podle jejich důležitosti: pro každého čtenáře je v různých fázích jeho vývoje důležité něco jiného. Proto jsou citáty řazeny podle číselného kódu adresátů a u každého adresáta, kde je uveden k danému tématu víc než jeden úryvek, jsou řazeny chronologicky. U každého úryvku je datum dopisu, pokud je známo (ne vždy byly dopisy datovány).

Ještě poznámka ke způsobu, jak KM psal své dopisy. Stejně jako při psaní svých spisů si ani při psaní dopisů většinou nedělal koncept, ale sedl ke stroji a psal. Jen výjimečně některý dopis po napsání zkorigoval, doplnil a ještě jednou přepsal, takže se někdy dochovaly dvě verze. Na stylu dopisů je tento způsob práce patrný, věty jsou často nastavované do dlouhých a na první pohled nepřiliš srozumitelných souvětí. Všechny citáty byly ponechány v původní podobě bez jakýchkoli zásahů do textu nebo doplňků. Vynechány jsou ty části dopisů, které se k danému tématu nevztahují. Jména osob, o nichž se KM v dopisech zmiňuje, jsou až na několik málo výjimek vypuštěna a nahrazena hvězdičkou.

Upraven je jen pravopis v souladu se současnou normou, např. filozofie místo filosofie apod., případně doplněny chybějící čárky. Zde uveřejněné texty jsou tedy autentické. V případech, kdy uveřejňujeme celý dopis, je zachováno i oslovení a podpis. – Několik málo úryvků je podepsáno Krista Ledrová. Všechny tyto dopisy nebo jejich část psala z pověření KM, když se z nějakého důvodu nechtěl nebo nemohl odpovědět některému žákovi zabývat sám.

Přejeme čtenářům této knihy, aby jim byla podobnou oporou v jejich hledání na duchovních cestách, jako jsou ostatní spisy Květoslava Minaříka.

V Březové, listopad 2001

Zora Šubrtová

ASKEZE

***116**

20. 2. 1952

Utrpení? Jednou trpět budete. Tomu se nikdo dosud nevyhnul. Až duchovním stářím vehementní chtíč nebude dost silný, abyste podržel požadované, pak budete trpět. Až Vás přepadne tělo likvidující nemoc, budete také trpět. A pak tu je ještě mnoho jiných možností utrpení. Co to však je za utrpení? Průvodní jev úpadku sil, přirozená únava. Potom následuje bezduchá prázdnota. V mystice však vzniká utrpení vzdáváním se některých věcí v životě a to se podobá přetínání zdravých výhonků stromu. Je-li při tomto vzdávání se nalezen boží duch a dojde-li k výlevu jeho kvalit do duše askety, pak dobro je větší toho zla, které kvalifikujete jako utrpení.

***133**

19. 3. 1974

Něco příjemnějšího: když jsem se sešel s p. Viktorou, řekl mi, co se mu stalo po Vánocích. Díval se prý na všelijaké papíry na svém stole, kde také ležela vánoční gratulace ode mne. Najednou prý ho napadlo: co to všechno proti tomu lístku? A já jsem mu řekl: temnota se protrhla. Následkem toho začal uvažovat: proč bych nemohl dělat mnicha zde, v domácnosti, místo abych hledal vhodnější podmínky? A tu Márova ruka pustila jeho srdce. Když

usedl ke svému cvičení, našel ve svých nohách radostivost, která se dostavuje znova a znova a již lze charakterizovat jako první buddhistický vnor.

***139**

1962

Buď mnichem! Staň se jím hned! Odciz se světu, jak to mnich musí učinit! Viz svět a jeho věci jako hnojivo, kterého se již pro štítivost nedotkneš! Musíš vědět, že jsi boží již proto, že ses rty dotkl Boha. A v tomto případě je hříchem dotýkat se světa!

To všechno, co jsem řekl, můžeš učinit. Tím spíše ano, že se tento postoj týká všeho mimo Tvou nynější ženu. S ní můžeš jít vstříc svému vlastnímu usmíření...

Varuji Tě však! Neopakuj někdejší chybu, kterou jsem našel v tom, že ses vždycky vzbouřil, když jsi dostal radu, která Ti nevyhovovala. Já totiž nemám zájem na tom přikazovat Ti něco. Jsou to zbytky starého přátelství, které se trhá, protože praskají pouta vytvářející mé bytí. V takovém případě má člověk sotva zájem na tom druhé poučovat s autoritou učitele. Může však z titulu přátelství říci, co vidí jako nezbytné.

Je tak málo těch, kteří plní vůli boží, a tak mnoho těch, kteří ji neplní. Nemůžeme vytýkat takové počínání těm, kdo žijí v propastech temnot ve smyslu duchovního osvětlení a zatemnělosti. Ale musíme vytýkat všechno zlé těm, kdo byli zavedeni do svatyně Nauky a pak nekonali své povinnosti, i když bychom to museli vytýkat sami sobě. Právě tito lidé přiváděli na svět zlo, protože spojení se světem, když již je zalilo světlo boží, dávali toto světlo světu, který pak jeho pomocí budoval na zemi místa zločinu.

Ať to víš, nebo ne, je to pravda. Proto jsem byl vždy tak úzkostlivý, abych nebyl světský, i když jsem jako „otec rodiny“ musel setrvávat na zemi. Myslíš si, že k tomu je nutná síla. To jsem si

uvědomil, když jsem prostřednictvím realizace poznal, jaké povinnosti jsou takovými prožitky na mne vloženy. Neuvědomil-li sis to Ty, bylo to proto, že jsi šel s lehčím srdcem než já, ale to Tě odpovědnosti nezbavuje. Proto se zachyť teď. Staň se mnichem a číň pokání v tom smyslu, že jako Záhoř se vzdal svých zločinů a utíkal od nich, se Ty vzdáš světa a jeho požitků.

„K udržení těla je potrava a nikoli k potěšení“, tak nějak to říká buddhismus. A to je směrnice, již můžeš aplikovat na všechny ostatní okolnosti v životě. Budeš-li to činit, doufám, že uztříš někde někdy přátelskou tvář Tvého dosavadního přítele...

***144**

25. 7. 1973

Když jsem s Vámi mluvil o tom, že jste dosáhl něčeho vzácného, byl jsem už unaven tou věčnou žádostivostí mystiků, že mystické výsledky budou považovat za přiměřeně dobré jen za předpokladu, že k tomu dostanou ten ženu, onen dostatek piva, onen pytel peněz atd., podle osobních sklonů. Jenže mystické úsilí člověka vede k nic nedržení, k nic nevlastnění, prostě zbavení se všeho. Proto je to pouze tupost bloudů, když usilují třeba o ženu pomocí nauky, která člověka všeho zbavuje. ...

Nauka je k nic nedržení, k nic nevlastnění, prostě k vyprázdnění se od žádostí smyslových věcí. Proto když chcete ukojení prostřednictvím ženy, pak se toho nesnažte dosáhnout mystickým úsilím, nýbrž třeba chozením do domů špatné pověsti. Jen to je totiž sobě přiměřené; v prázdnotě ducha žena neexistuje.

Je na Vás, abyste pochopil, jak k sobě věci patří a náleží. Necvičte, abyste získal pohlázení po hřbetě od sansárových jevů světa, nýbrž abyste se učinil prázdným všeho, tedy stavu bez ženy, peněz, chlácholíci a hladící nauky, nýbrž abyste zemřel světu ještě zaživa. Pak budete jednat rozumně a nikoli nerozumně jako dítě vybalené z peřinky.

Pro zbožné je pánbůh dárce zmatených potěšení k sobě nepřislušných stavů. Ti lidé, jen když jsou tupí a hloupí, si v cukrlátku najdou utišení, konejšícího dudlíka. Rozumní lidé však, ti si srovnají, co k sobě přísluší a co nikoli, a podle toho volí jen věci splnitelné, za jejichž dosažení vyvozují příslušné úsilí.

Ti různí Lorberovci jsou vlastně ramenáři. Když nevěříte v jejich dudlíka, prohlásí Vás za odpadlíka. Tam tedy proto nic nenajdete. V pokoji, kde je člověk daleko od všeho světa, snad. Ovšem jen proto, že ani v osamělosti nedá nauce vše. Když dá, pak jistě najde. A bude šťasten, protože získá víc než toho dudlíka.

Kdybyste psal, nečekejte vždy odpověď. Lidé Vašeho typu mě už zabili. Nežiju tedy.

***148**

Bez data (1953 ?)

Jsou tři druhy obecné askeze: Askeze vedoucí k ctnostem nebo dobrotě ve sféře skutkové. Pak je tu askeze myšlenková a konečně askeze pocitová. Je-li prováděna první a nikoli obě druhé, pak je to askeze, která se dá někdy – a to zhusta – poznat jako askeze zvrácená. Askeze myšlenková musí vést k tomu, že člověk přestane vědět, kolik chyb a špatností je v druhých. Třetí druh askeze musí vyústit v tom, že se člověk neodvází *soudit*, zda špatné je špatným a dobré dobrým. Na vrcholu pak této se člověk musí stát dobrým a pokojným člověkem . . .

To jsou tři druhy askeze, které v provádění představují tvrdý boj s osobností, a ventilem „zabíjeného draka“ může být – vím – hledisko, že pro spásný život může být jen uskutečňování tohoto trojího tlaku na osobnost, zatěžkanou nevědomostí. Nezabije-li člověk současně toto hledisko, pak tento ventil je dosti ventilem, aby se jím mohla vymanovat osobnost a projevovat se jinak než požitkářstvím, nespásonosným myšlením a všemožnými duševními stavy.

Pověděl jsem, že tyto tři druhy obecné askeze představují tvrdý boj s osobností, boj, v němž se mohou tvořit ventily, aby se osobnost mohla jinak nebo i stejně znovu manifestovat. Z toho důvodu pro subtilně prohlédající může být tato trojjevná askeze považována za problematickou v jejím spásonosném smyslu. Nalezla se tudíž askeze další, těmto snad alespoň v dnešních dobách z jistých důvodů nadřazená: askeze vědomí.

Kdyby někdo, žije podle představ tvrdých asketiků všelijak, dovedl jednoduše a prostě vylučovat ze svého vědomí věci nespásné a udržovat v něm věci spásné, pak by jednoho dne mohl poznat, že takřka bez boje dosáhl toho, co se marně snažilo i po delší dobu dosáhnout množství tvrdých asketiků. Neboť ani v umravňování skutkovém, myšlenkovém a pocitovém nemůže a nesmí jít o nic jiného než o výměnu náplně vědomí. Nemůže-li se tak stát, pak tvrdá askeze může být pouze kejklířským mámením davu s *umravňením*. . . .

Tak tedy problém je složitější, než se zdá na první pohled. A že Vám dělá potíže, to usuzuji z toho, že měřítkem kvality pro člověka (ať duchovní, ať mravní) je Vám prostý čin. Zapomínáte snad, že za prostým činem je velice mnoho důležitých činitelů, jež mohou vést k takovým paradoxům, že dobrý světec po snědení dvou obědů může žádat na bohu, aby učinil zázrak rozestoupení vod, protože nic nejedl.

***151**

11. 1. 1968

Volil jsem kdysi pro Tebe cestu askeze, jak to odpovídalo poměrům, v nichž jsi žil. Ale askeze se nedá dělat s rázným odvrácením celé pozornosti od druhého pohlaví, protože člověk má pak co dělat s tužbami, které stupňují duševní napětí často až k neúnosné míře. Tato situace se pak ještě zhoršuje, když člověk nezasáhne do stravování – nejí málo a nevydatnou stravu, což ovšem musí sám

sledovat, aby dobře zjistil zesilování nebo zeslabování vitality. Snad se pamatuješ, když jsem byl kdysi u Vás na nějaké jídlo, poznamenal jsem ihned, že když se takto stravuješ, pak to s jógou nemůže jít. Ale to je detail. V hlavní linii se nedostatečná askeze projevila v zatemňujícím napětí, které se vyvíjelo tak, že jsem už mohl počítat pouze s dvojí možností: buď aby ses oženil, nebo upadl do šílenství. Já sám jsem usoudil, že než abys vstoupil do „nerovného“ manželství, bude lépe, když zešílíš.

Pak se . . . objevila Tvoje nynější manželka. Hned jsem reagoval na to, že tato partie bude pro Tebe dobrá; nezjistil jsem, že by Ti kdy dělala ve Tvém duchovním úsilí překážky, jak se to běžně stává. Průběh dalších věcí jsi řídil sám. . . .

Jestliže někdo, komu se otevřela cesta do světa vykoupení, padne na této cestě nikoli ze zlé vůle, nýbrž proto, že nepochopil, a proto nesplnil nezbytné podmínky, může pak vstoupit s dosti dobrými vyhlídkami na nižší cestu, která je konkrétně obsažena v tom, že přijme na něho spadlou tíhu všedního života a s klidnou důvěrou svěřuje své těžkosti Bohu asi tak jako příteli, který může, když chce, pomoci nebo dokonce pomoci musí pro důvěru, kterou mu zkoušený věnuje.

Toto je Tvá bhakti. Cesta malých lidí, služebníků božích, kteří se stávají velikými úměrně k dětské důvěřivosti a oddanosti Bohu. Ale co Ti mám říci? Cesta „velkých“ je zdání. Jestliže člověk „bez pout“ nedokáže stát před Nejvyšším jako člověk nejnepatrnější, stane se podle nějakého textu bláznem, který vylezl na věž a tam jen sama sebe vidí.

Máš tedy cestu otevřenu. Nechoď po ní nedokonale jako po cestě dřívější. Buď na ní „celým člověkem“, člověkem, který nekouká po skulinkách, aby si cestu zkrátil; to by se podobalo Tvé askezi, při níž jsi neodvracel mysl od věcí pro asketu nedovolených, nebo prostě askezi s myšlenkami na děvčata. Když se takového omylu nedopustíš, čeká Tě úspěch.

***156**

16. 5. 1972

Když Buddha po vystupňované askezi začal uvažovat o tom, že to takto asi dál nepůjde, napadlo ho, zda by správnou cestou k nabytí poznání nebylo rozvíjení onoho dobrého stavu, v němž se nacházel, když byl ještě doma u svého otce na zahradě, vzdálen všech tužeb, chťíčů atd. Pak už celkem rychle rozvinul buddhistické vnory.

To tedy bylo až po vyvrcholení jeho askeze, která v něm zanechala ono odvrácení smyslů od světa. To bylo příčinou, že dobré stavy související s vnory ho nestrhly z cesty hledání na cestu prožívání. A jako jeho askeze byla příčinou jeho dřívějších strastí, tak bývá strastí i sporadické úsilí našich mystiků, jež dnes napadá postavit se tendencím své vlastní bytosti na odpor, kdežto zítra už zase podléhají jejím impulsům.

***163**

8. 12. 1963

Až se mu bude už zdát, že chytil Boha, pak může být jist, že chytil satana. To vím dobře. On totiž není z těch, kteří si oblibují tvrdou práci na přeměně sebe sama. I askeze tu totiž může oblažovat, když člověku ze složitých vnitřních důvodů vyhovuje. A tak se stává, že jeden je šťastný, když jí a pije až do němoty, druhý, když někoho mučí tak, až ho donutí k výpotkům smrdícím hrůzou, a třetí, když „askezuje“, až mu jeho kůže chrástí na holé kostře. To všechno je dejme tomu věc osobního vkusu, ale nikoli zdravého Duchem osvětleného rozumu.

***165**

1969

Kdo jde životem a nikoli úsilím založeným na pochybných teoriích, vidí život a nikoli literu, případně špatně pochopenou. Ostatně dokonalosti musí být dosaženo v životě a nikoli kdesi mimo život v oblasti osobně sympatických teorií, prikazujících případně nezlobit se a jíst hlávky syrového zelí. Ano! Kdyby člověk jedl hlávky syrového zelí pouze proto, že má nesmírný soucit se vším, co žije – a dokonce pouze proto – jistě by to bylo správné. Ale přes všechno to není mystika aspirující na dokonalost nebo na dosažení spásy, nýbrž pouze ctnostný život aspirující na rozmnožení dobra na zemi.

Toto uvažování však není pro předpojaté, nýbrž pouze pro moudré. Předpojatí se vždy řídí pouze svými libůstkami, třeba i v podobě sebetrýznění.

***167**

19. 3. 1974

Tak kdybyste mi chtěla udělat radost – tuším, že jste se i o tom zmínila – pak bych ji měl z toho, kdybyste mi mohla ohlásit, že jste zcela zvítězila nad popudy z nitra, jež pak provokují mysl, aby předla nějaké myšlenkové tkanivo. Bylo by dobré, kdybyste se mohla pochválit, že Vaše mysl, zcela vzdálená akceptovat niterné popudy, dlí v pokoji a naprosté nečinnosti.

21. 5. 1971

Nemáte mít nikoho a nic. To se jistě zdá odtažitě od mystických zájmů obvykle chápaných, ale ve skutečnosti mystický život není nadstavbou běžného života, nýbrž životním stylem. Proto se do něho nelze dostat tzv. mystickými cvičeními, tím méně pak různými formami duševní pasivity, jíž se lidé dostávají k rozličným vjemům, nesprávně považovaným za nadlidské duševní a duchovní schopnosti. Tyto schopnosti, tak jako se rozvíjejí prohlubováním pasivity, zase zanikají rozvojem duševní aktivity. Z psychologického hlediska je tedy taková cesta k jejich rozvinutí nesprávná.

Nemáte mít nikoho a nic. To je osamocení, jež Vás má především připravit o duševní klid, jenž netryská z překonání sama sebe v činnosti, nýbrž z celkem nezdravého klidu organismu. Nemít nikoho a nic má tento nezdravý klid narušit; pozornost, aby člověk ani neuvědoměle nikoho a nic neměl, pečlivé dbání na opravdové osamocení, má člověka uvést do sebe, učinit jej soustředěným, aby se klid organismu narušil a člověk se mohl poznávat a objevovat v sobě i potenciální hodnoty, dřímající sklony a vše utajené, jež tam číhá na vhodnou příležitost a dobu, aby to pak člověka potrápilo nebo i strhlo z cesty dobra a světla.

Zamítněte se vši rozhodností představu, že mystický cíl je skryt kdesi v prohloubení životního stylu, jímž se člověk dostává k zdánlivé jasnovidnosti a jasnocitu. Neznám nikoho, kdo touto „cestou“ šel, že by dosáhl i jen malého výsledku, jaký se musí dosáhnout na hodnotné mystické cestě. Zpravidla to skončilo v nelogických vizích, jež lidi nejen poplašily, nýbrž jim ještě navíc natropily škody.

Je-li někdo obdařen organismem v oboru smyslných tužeb neagresivním, pak to není rovnováha, nýbrž tamas, zatemnění. V takovém případě se musí organismus rozrušit duševním napětím, jež vyplývá z adekvátního typu askeze. Máte nemít nikoho a nic. To je Vaše askeze. Pokud ovšem budete dbát na to, aby takové osamocení prožívala celá bytost a nestalo se to pouze uznávaným

a vyznávaným heslem. V tom případě člověk snad vyznává teorii, ale v praxi nepostoupí ani o krok. Myslete tedy na sebepřetváření, na transformaci bytí, na to, aby mysl Vaše nebyla u nikoho a u ničeho.

***186**

24. 2. 1970

Trápení je soukromá věc člověka. Když se odpočítá neukojená touha, je často po trápení. Ale člověk trápením fascinovaný se domnívá, že když někdo jeho trápení neuznává nebo zahlazuje, že je to člověk hloupý a necitelný. Ale to je blud chvíle trápení. To lze konstatovat. Ale z jiné polohy: nevede neukojená touha někdy do trápení ještě většího? Vysněný princ může být někým jiným než skutečný člověk. Poznal jsem často, že dejme tomu pánbůh chce člověka uchránit trápení, a proto jeho přání neuspokojuje; člověk někdy tomu pánu bohu nerozumí, a tak své přání realizuje nerozumně a výsledkem je veliké trápení. A pak je tu ještě něco jiného:

Kdysi jsem dosáhl realizace. Protože jsem pracoval pořádně, začalo to tím, že jsem byl vypalován nebeským ohněm. Protože ve mně byly „věci hořlavé“, trpěl jsem tím nevýslovně. Tak, že jsem měl dojem, že jsem děsným způsobem vyhlazován ze života.

V takovém případě člověk sebe lituje. Kruté bolesti nutí člověka křičet nebo alespoň volat na lidi kolem, aby ho zachránili. Měl jsem však už něco za sebou, a tak, když to bylo tak strašné, náhle jsem pochopil a vůči sobě zatvrdl. Začal jsem své bytosti připomínat: „Tak běž na náměstí a vykřikuj svou bolest a uvidíš, s čím se potkáš.“ Věděl jsem dobře: buď s výsměchem, nebo s nepochopením, což bylo pro mne stejné. A tak jsem si nechal bolesti pro sebe a tím jsem začal být schopen dívat se kolem sebe optimističtěji. A protože jsem v tomto dívání se setrval, vyvinulo se ve mně pochopení. A toto pochopení mne trápení zbavilo. Což by Vaše dcera nemohla provést něco podobného? Nemohla by se snažit podívat se na své

trápení z „pravého zorného úhlu“: že jde o záležitosti hormonální spíš než jiné a že vrozený pud ji chce vehnat tam, kam chce buď sám pánbůh nebo osud jí cestu zatarasit?

Člověk se musí naučit být spokojen bez toho, co si vymýšlí jako věci žádoucí, bez nichž nelze žít. Má se vnutit do této spokojenosti a později uvidí, že tím utekl trápení a propracoval se k spokojenosti. Ale to chce práci. Nechť ji tedy tomu dá.

***194**

23. 9. 1952

Snažíš-li se svou askezí potírat normální projevy životnosti, může se z ní vyvinout askeze nespásná. To se stává zjevným dosti zhusta. Neboť některý člověk, jenž se domnívá, že ten který projev životnosti není dobrý z hlediska mravnosti, klade mu hráz svou vůlí a snaží se jej zlikvidovat. Nedovede-li však posoudit problém života osobnosti zcela objektivně, pak odstraňuje nemravnost nebo nevhodnost povahovou jen tak, že jí otevře jiné, rovněž nevhodné ventily.

U světských lidí je např. velmi zřejmé, že potlačování vášní nebo životního pudu přechází v napětí, které může chtíce zmohtnout, nebo jindy zase, když se byl člověk dobře vychoval, stal se člověkem slabým, neodolným, nepraktickým; v dalším sledu pak mátohou, stínem, který je hříčkou ve vlivech silných. U asketů pak, kteří nedopouštějí, aby potlačováním transformovaný životní pud se stal obměněným chapadlem světského, může dojít k vývinu nějakých neobvyklých sil a tu nechtěně se asketa stává mrzákem s polámanými údy svého vnitřního těla – pak se často vleče světem, mávaje laternou magicou před očima nevědomců a udivuje je tak. A výsledek? Nový zrod sebevědomí, kterým na sebe uvaluje nevědomost a všechnu bídu s ní spojenou.

Nezdá se mi, že bys byl chráněn před popisovanými nebezpečími, kdybys mínil vyvést svou askezi k nějakému Tebou zmiño-

vanému vyvrcholení. Ale já Ti nevěřím. Víím, že ve chvíli, kdy by se tato Tvá askeze stávala „trápením životních sil těla“, dostaneš pokyn nepokračovat v ní. A tu budeš před očima druhých měnit cesty a směr. To ovšem není dobré.

Problém askeze je tedy hluboký a světskému člověku ho lze těžko vyřešit. Askeze se stává spásnou, když se člověku podaří opustit všechnen svět, aniž by si zlámal údy, a přece se zušlechtil. Jak to učinit? Když v horoucí touze chopí se člověk božského, naplní jím všechno své vědomí a takto naplněným vědomím je učiní nepřístupným světskému. Dlouhá to cesta, která vylučuje akce z vlastní vůle až k vlastní škodě: askeze může být prováděna jen potud, pokud jitří božské vzněty a nepřivodí dmychání pudového napětí až na stupeň, kde člověk nemůže myslit na velebnost kosmického Všeducha, nýbrž jen na to, co si byl askezi v sobě rozpoutal.

Co jediné a jako bezprostřední se ve tvrdé askezi může zdát jako dobré, je to, že člověk může obdivovat sebe sama a svou vlastní sílu. Proti tomu spásná askeze ukáže často člověku jeho nízkost a ubohost, neboť vidí, že ač se snaží vědomým naplňováním svého vědomí božskostí, přece se mu to božské neozývá v ústrety; bída a ubohost člověka tu stojí před jeho očima jako hrozivá skutečnost možného ztracení. Teprve potom, když si to byl člověk všechno uvědomil, teprve potom mu svítá, že mu je třeba chopit se mocně víry, že je božím dítětem, které, třeba krácejíc temnotou, pro svůj kontakt s Nejsvětějším bude *snad* spaseno pro svůj postoj. A tak pomalu se na této cestě pokory zrodí v člověku nová síla, která mu dá snadněji zapomínat na světské věci, a proto jeho vědomí s jeho božskou naplní se stane kvalitativně dynamičtější a pro toto všechno se člověk konečně stane jóginem, který ví, co je Bůh, kde je Bůh, a pro toto své vědění jej bude schopen rychleji realizovat, aniž by byl v nebezpečí, že upadne pro omyl v užití prostředků.

9. 8. 1954

Nyní k Vašemu dopisu: nekráćíte cestou popření, nýbrž popírání. Tomu nutno rozumět jako askezi, která nesmí vrcholit ve zlomení bytosti, nýbrž v dokonalém usmíření. Světské zřetele v tomto případě nutno spatřovat i v přirozených reakcích na vjemy. Proto kdo vystupňoval askezi až k rušení přirozených reakcí na vjemy, poznává teprve z objektivního hlediska skutečnou povahu bytostných náklonností.

Vzhledem k tomuto problému svým úsilím uvádíte do klidu přirozenost, ale kdesi v hloubce bytosti mohou být jiné tendence. Ale tento stav je nutný, aby si člověk odpočal a mohl úspěšněji začít dílo, jež se uskutečňuje právě přes nebeské stavy.

Tím chci říci, že ať v počáteční fázi člověk zasáhne do přirozeného běhu věcí ve své bytosti jakkoli tvrdě, musí po hrubém utišení bytostných tendencí zavádět ve svou bytost síly duchovní, jež se na nejnižší úrovni jeví jako stavy pocitové, tedy stavy blaženosti, nadšení atd. Jinými slovy: když je bytost v nejhrubších projevech již umlčena, musí člověk začít s otevíráním se vůči Bohu, a to ve smyslu pocitových naladění, a za tohoto stavu musí dbát jen toho, aby se otevíral skutečně jen oblastem nadsvětským. Z toho hlediska má tedy cesta fáze od sebe zdánlivě odlišné. Nejprve by měl člověk zabít svou bytost tak, jak je, totiž vcelku, a mrtev již mysticky, má se začít pomalu opět otevírat tomu, co je božské, aby mohl prožít vysoké pocity; potom konečně smí, již v souhlasu s boží vůlí, popřít to, co se projevuje vztahy k něčemu.

Vězte, že ti, kdo by chtěli provést celé dílo tvrdým asketickým zásahem na místě, kde stojí jako člověk obecný, dosáhli by vždy jen toho, že dokonalé oproštění by pociťovali jako prolnuté chmurami a smutkem.

Zřeknutí musí být provázeno pocity nevyslovitelného štěstí. Úměrně odpoutání musí člověk cítit radostnost – v poměru, v jakém z něho padá svět, musí se dostavit pocit volnosti a radostného rozletu.

Tak tedy: zavřít se nejprve světu na deset pevných zámků. Za druhé se otevřít Bohu jakožto nejvyšším pocitovým stavům. Za třetí se zříci všeho jako člověk, který prožil všechny slasti, a proto ví, že ničeho lepšího již získat nemůže (v pocitovém životě), a proto chce v pokoji zakončit svůj život.

2. 9. 1954

Pochopili jste tedy docela správně. A skutečně záleží i na tom, chce-li člověk, když již pochopil, správně pochopení respektovat. Radím, aby je člověk respektoval. Pak získá poznání i sílu.

Pokud jde o asketické zásahy, je jen přirozené, že zasahuje-li se jimi do prožívání, zasahuje se především do prožívání neblahých, a tím, protože člověk žije dosud citově, se ocitne v prožívání radostnějších. A právě nad radostným prožíváním svítá světlo volnosti.

Kdo by se upoutal na dobré pocity, vznikající správnou askezí, jistě by brzy opět zapadl do lpění a tím do opětovného kolotoče prožívání nedobrych stavů. Ale chápe-li tyto dobré pocity jako přirozený výsledek askeze, a to jako výsledek dílčí, pak v dobrých již pocitech se vnitřně cele zaměří k stavům čistoty a světla; tím začne cestu likvidace osobitého citění a na této cestě se seznámí se stavy žití, neomezovaného osobitostí.

Dá to jistě dost práce, než člověk získá správnou orientaci na cestě správné askeze. Ať se člověk snaží jakkoli, nikdy po asketickém zásahu nesmí vzejít před očima člověka bezdechá prázdnota, nýbrž jen a jen radostnost, provázená pocity oproštění. „Nicota“ může vyhovovat toliko člověku, jenž si je vědom, že větších úspěchů, radostí atd. nemůže jako bytost dosíci. Pak snadno pohrdne životem a nalezne spokojenost v klidu nirvánského stavu. A tak to musí jít etapově.

18. 5. 1955

Kázeň, kterou jste podstoupili, je snad žhoucí, ale v každém případě je nezbytnou pro postup na Cestě. Neboť co jiného by člověk dal za důkaz dobré vůle vůči tomu Nejsvětějšímu, co hledá, kdyby tuto kázeň nepodstoupil? Dobrou myšlenku snad? Jaká by v tom případě byla její relativní síla? – Je-li bytnost nepoddajná ve své světskosti, je nezbytno uvrhnout ji do tísně, pocházející z vysoké kázně; dobrý člověk v této tísní volá vždy opravdově k Bohu a opravdové volání značí, že byly vyvolány vše překonávající tendence k vyššímu světu.

Toužili jste dostat se výše než běžný, světsky žijící člověk. Proto nezbylo, než abyste přinutili svou bytost chtít to vyšší zřeknutím se nižšího. A já vím, že v tomto případě jste si až dosud počínali správně. Nejste přece plačícími askety, nýbrž lidmi, kteří se pomalu propracovávají ke konstruktivnímu poznání, že touhu po nejvyšším uskutečnění je nutno živit z masa a krve živočišné bytosti. A tak stojíte před dobrým výsledkem, který bych spatřoval v tom, že na úkor nižších zřetelů budete se upínat k božskosti, která se tímto způsobem stává dosažitelnou.

BDĚLOST

***122**

23. 3. 1973

A Ty, *? Koukej se raději po hrncích a uschopni se na to, abys věděla, že nelze k obědu dělat bramborový knedlík, zelí a kuře, a když něco děláš a dáš se při tom do mluvení, že máš pokračovat v práci a ne zastavit při tom ruce.

Mystik musí být dokonalým člověkem, a až bude schopen vědět o každém svém pohybu, pohnutce, vznětu a pocitu a bude vše dobře ovládat, pak teprve může být i mystikem, který blázní. Proto: když budeš chtít jednat správně, budeš muset žít na zemi právě mezi těmi hrnci a především se v tom vyznat. „Úlety“ duše jsou všechny na nic. Nebo je Ti tak dobře, když začínáš bláznit?

***138**

10. 12. 1961

Dbejte na to, abyste ani na chvíli neopouštěla duševně zemi. Snažte se dobře registrovat každý detail dějů a věcí, které jsou kolem Vás. Tím musíte tlumit tzv. celestickou manii, která je projevem karmické zralosti. Na druhé straně musíte, chcete-li přece jen dospět tam, kde najdete konečnou spokojenost, probudit tyto mystické jevy, totiž ty, o nichž píšete. Neboť kdybyste se nechala strhnout těmito procesy, Vaše vědomí by zemi opustilo a tím byste dopustila, abyste byla zmrzačena duševně, i když na Vás není něčeho

podobného ani stopa. A zase naopak: kdybyste se jen držela pevně země, utlumila byste slibně se vyvíjející vnitřní život a dočkala byste se všech projevů stárí, které můžete vidět kolem sebe u běžných lidí. A tak buďte vnitřní život a pozorujte dobře, jak dalece vědomí od světa odstupuje; když budete pozorovat, že se ostrost vnímání a reakcí na vnější svět snižuje, vystupňujte svůj zájem o něj v tom smyslu, že budete zase všechno intenzivněji vnímat.

Když se zařídíte podle této rady, budete postupovat k vrcholu svého štěstí, o němž jste dosud nezavadila. Proto mému sdělení věnujte velkou pozornost.

***152**

10. 7. 1961

Začnu takhle: sáhls u nás pro slánku a shodils a rozbil číšku. Jako bezprostřední námitku můžeš odpovědět, že to není žádná škoda. Ale já myslím na něco zcela jiného: Tvá ruka nebyla vedena rozvážnou myslí. – Nebo jsi kdysi upadl ve V. na nádraží a zranil ses. Vysvětlils to tuším tím, že bylo náledí. Ve skutečnosti však Tvé nohy nevedla uvážlivá mysl. – Když jsi byl zde, šel jsi před *, který Ti nesl lehátko, aby sis na ně lehl. Pobouřilo mě to jako Tvoje hrubá nepozornost a beztaktnost, ale mohl jsem také souhlasit s *, že jsi nemocný atd. Druhý den však byl * uznán nemocným a zdá se, že to není nic dobrého, co ho pronásleduje. . . .

Toto jsou namátkou vybrané detaily, které mi jsou připomínkou a předzvěstí. Chtěl bych Ti v této souvislosti klást na srdce: vyvaruj se scestí. Vzepři se mocně mechanickým tendencím ve své bytosti a staň se pozorným, ohleduplným a příchýlným k nauce; vystupňuj sebekontrolu a nenech proběhnout nic ve svých počínech, co by Ti vnuklo pýchu nebo nedbalost jako předchůdce duchovního pádu. . . .

Mám více věcí na zřeteli, z nichž jednou je i ta, abych Ti připomněl Tvoji nepozornost. Jeví se totiž u Tebe velice mnoho známek

zbrkllosti nebo impulzivnosti, ačkoli jsi rozený džňánin a měl bys proto s uvážlivou myslí konat každý skutek. A pak je tu ta nevšímavost. Jí se varuj co nejvíce. Jejím prostřednictvím bys mohl propadnout pýše, jejíž následky bych Ti nepřál vidět tak dobře duchovním okem, jako je vidím já. Je to prostě děsné. A pokud se týká osobních choutek, buď také velmi pozorný. Řekl jsem na začátku o **, že není k dohlédnutí v hloubce propasti, do níž padá. Jeho požitkářství v tom hraje velkou úlohu, i když ne primární, kterou je nedostatek sebekontroly, která se např. u Tebe zase zračí třeba v tom, když jdeš a za tebou se s lehátkem vleče nemocný *.

Cos tedy dosud udělal prudkým vnitřním vzepětím a stálou snahou o koncentraci, je opravdu hotové. Ale člověk nesmí spočinout na vavřínech. Musí stále čistit práh svého domu, aby nepřítel nemohl proniknout neobsazenými dveřmi a pak v domě způsobit zkázu. Musíš vědět, že záporné síly mají o člověka Tvého typu nesmírný zájem. Ne proto, že už jsi mocným, nýbrž proto, že se jím máš stát. A domníváš-li se snad, že Tě ochrání pouze poznání, nevěř tomu. Rukama dosahujeme, rozumem spoutáváme. Co jsme nedosáhli, toho nespoutáme. A Ty máš ještě mnoho poskvrn, které jsou zřejmými pouty k sansáře. Všimni si jich a odstraň je.

24. 11. 1967

Kdybys byl ve svém životě nasadil kvalitní sebepozorování, mohl bys velmi snadno ke své duchovní skvělosti přičlenit efektivnější zevnějšek. Ale Tys, stejně jako ostatní, sebepozorování na zevní úrovni (jednání, chování, počínání, reakce atd. atd.) nenasadil. Proč? Protože jste si své malé lidské slabosti chtěli ponechat a jejich prostřednictvím se vyžívat v pochybných, malicherných potěšeních.

15. 9. 1970

Je tedy naprosto jasné: všechen podstatný úspěch v mystice je založen výhradně – samozřejmě při nezbytném dodržování mravních příkazů – na sebezpozorování. Tento úspěch tedy není pro ty, kdo „cvičí“ snad vnitřní rozklad pomocí předčasného přijetí „blažených“ stavů, nýbrž pouze pro ty, kdo systematicky rozvíjejí své sebezpozorování i na to, jak jedí knedlíky a zelí. Vždyť přece ti lidé necítí tu bídu v prožívaných stavech – ty vždycky dokáží navodit děvčaty a pivem – nýbrž právě ve stavech těla, jehož jsou majiteli asi tak jako voli, v naprosté nevědomosti následkem prosté soudržnosti jeho energií.

***155**

16. 8. 1971

Vcelku bych mohl říci, že o co jde, je vlastně permanentní sebezpozorování v celém rozsahu smyslu toho slova. Kdo se pozoruje, nemůže trpět těkavostí myslí, protože těkavost je možná pouze když člověk hledí kolem sebe. Ale „vycházet ze sebe“ je velmi mnohostranné, a proto je nutno užít rozličných způsobů, jež musí konečně vést k bezvadnému sebezpozorování.

Sebezpozorování samo o sobě nestačí vyřešit celý problém psychického odchylení od stavu dokonalosti. Stažení pozornosti od zevního světa k sobě samému je vlastně vytvořením podmínek pro adekvátní koncentraci myslí a ducha, kdežto setrvávání u sebe sama, to sebezpozorování, koncentraci zesiluje a uzpůsobuje k poznání toho, kdo se sebezpozorování oddává.

Je to určitý stupeň intenzity koncentrace, zkvalitněné potenciálně objektivní nebo objektivitě schopné myslí, jež člověka dovede k poznání sebe sama na úrovni kvalit až k té nejcentrálnější, jež se dá dobře považovat za absolutno i za extatický stav myslí, schopné mít neustále před očima kvalitu „nebe“ zvaného Og-min.

Na to všechno jistě není třeba velké inteligence, nýbrž spíš adekvátní druh práce. Dokud mysl téká, je marné od ní očekávat schopnost poznat ono Og-min. Když netěká a jen se zúčastňuje onoho sebezpozorování, nemůže jí ujít nic z psychologických vrstev bytí, jež vlastně jsou kategoriemi přírodních jevů od smyslových až po ono Og-min. Proto vlastně nezápasíte o poznání, nýbrž o sebe-přemožení ve věcech slabosti ze sebe vycházet, pít se po jevech zevního světa a tak se uspokojovat na smyslové úrovni.

Ne každý se na smyslové úrovni uspokojuje děvčaty a zlatem, jak říkal o hlavních překážkách Rámakršna. Někdo potřebuje k smyslovému uspokojování rafinovanější vjemy abstraktní, ale to vše spadá do rámce světskosti, která se nám může zdát vyšší a lepší, když „zavání“ nebesy a nikoli smyslností. Jenže lidský rod je zcela zkažený. Nepoznává rozdíl mezi prožíváním smyslovým a vytržením kvalifikovaným jako extatický stav mysli, a proto vládne přesvědčení, že nebesa jsou něco lepšího než periferní putyka.

Od této putyky až k nebesům není nic vhodného k dosažení, k realizování. Všechno je „složené“, rozkladu podléhající. Ale sestup kolmo dolů do centra bytí umožňuje poznat vesmírné kvality, z nichž ta nejvnitřnější je Og-min, ono „nic nad to“ nebo „nic více“.

Soustředění bytosti do jednoho jediného bodu. To je k dokonalosti přivedená introverze, stažení mysli od světa, duchovní odstup od něj, poznání kvalit rozvrstvených od periferie rotačního předmětu až k jeho centru. Proto: bojujete o odtahování ducha celého svého bytí od světa. Jakmile se Vám to podaří uskutečnit, stane se Vaše mysl extatickou, a tedy schopnou vnímat a tím i realizovat onen stav náležející onomu Og-min. Tedy: nejdete nikam, ale máte dospět k ustálení ducha, jemuž nebylo na pozorování vlastního bytí, jež jste dříve věnoval zevnímu světu.

Přeju Vám v tomto úsilí velký úspěch!

Postup v duchovním úsilí se mění podle psychologických podmínek, které právě jsou. Všechno má směřovat k tomu, aby se člověk upevnil, ustálil, soustředil tak, že se mysl nehne, žádný pocit nevystoupí a rozvine se klid ducha, takže člověk je jako naprosto klidná hladina jezera.

Protože tento klid musí být příjemný a dobrý, musí se s úsilím manipulovat. To ovšem vyžaduje sebezpozorování a nikoli zasahování do duševní mechaniky. V takovém případě už člověk může jemně své nitro, pocity, stavy duševní i vědomí usměrňovat právě k tomu konečnému spásnému klidu. Ten buď cílem a nikoli stálá přestavba bytostného uzpůsobení. Ta přestavba nevede k poznání vůbec. Je to něco podobného jako hra s dětskými kostkami, aby byl sestaven nějaký obrázek, jež mohou vytvořit. To je činnost jistě bezúčelná.

Má-li být pomocí duchovního úsilí dosaženo něčeho dobrého a konkrétního, pak tu rozhoduje faktor zvaný eliminace. Není žádoucí, aby byl člověk trápen stavy pekelnými, ale také není žádoucí, aby byl zatížen stavy nebeskými. V obou případech tu není světlo poznání. Když v životním procesu budete vylučovat všechno, co je stavem a požitky, zbude Vám Světlo, v němž je vidět pravá povaha všech věcí, jevů a stavů. A to je právě poznání.

Musíte se snažit uvědomit si, jak třeba při našem vzájemném styku Vás mysl zcela ovládne, což je příčinou, že máte co mluvit jen sám a nejste schopni připustit, aby mluvili druzí a příp. Vám něco dobrého řekli. Tím jsme u toho, co se dnes všeobecně děje. Každý mluví své, jeden druhého není schopen poslouchat, co se říká; tím každý zůstává ve „svých pravdách“, u svých názorů, nepoučitelný ničím, co přichází zvenku s výjimkou, když jde o smyslový prožitek. Čili měl by se každý naučit dobrému způsobu, to je poslouchat, co ten druhý říká a v odpovědích pouze na to reagovat. Pak by byly rozhovory užitečné.

Neovládání mysli je věc zlá. Je zábranou vzniku poznání, je klec, v níž může být člověk uvězněn po věky věků. Prikažte jí tedy,

aby vždy mlčela. Jinak vždy bude čas našich setkání neužitečně ubíhat, aby nějaké zlé věci přetrvaly a mohly přetrvat.

***160**

16. 7. 1942

Doporučuji Vám odstraniti tíhu záporu cvičením kladného postoje. To znamená trvalé nucení se do činnosti pomocí vnímání. Přemozte přirozené nutkání k odpočinku, buďte neustále činnou, *bdělou*. Žijte asi tak, jako byste chtěla, aby neuniklo Vaší pozornosti nic z toho, co se kolem Vás děje – ačkoli nemohu doporučit, abyste na to reagovala. Musíte vidět, cítit a zpozorovat všechno, ale uvnitř musíte být tak klidná, jako kdybyste nic nepozorovala. Tak se spálí prvky tamasu.

Co se týče činnosti, jde o činnost duševní. Chcete-li vůbec překonat brzdící elementy, není Vám dovoleno duševně odpočívat, i kdyby Vaše tělo bylo postiženo nemocí. Brzdící elementy lze jen těžko překonat. Jsou závažím, které sice může pustit ducha, ale nepustí já a vědomí. Proto mají někteří lidé žijící v tomto stavu duchovní sny, které by naznačovaly duchovní vzestup, ale žádné vědomé prožitky, které by podaly svědectví o realnosti mystického postupu.

Počítám s Vámi jako s osobou, která má touhu dosáhnout vyšších mystických zkušeností, která však je jistým způsobem indisponována a kterou proto nutno na cestu připravit. Proto to, co Vám radím, je jen přípravnou prací. Neboť abyste mohla „jít“, je třeba vytvořit vhodnou povahu, která je schopna vydržet proces vnitřního přeměňování, znovuzrokování. Doufám tedy, že pochopíte důvody mého postupu a že se podle toho zařídíte.

12. 6. 1971

Trpělivost se silně rozvinutým rozumem dává neúmornou vytrvalost. Takové vytrvalosti je na mystické cestě třeba. Neboť ať je člověk jakkoli rozumově schopný chápat, mystika je přece jen psychologická záležitost, jejíž nuance v jednotlivých sektorech duševních projevů vyžadují speciální orientaci, již vysoké rozumové kvality nemohou hned poskytnout.

Mám ten názor, že je-li mystický úspěch podmíněn především stupněm orientace v psychologických funkcích bytosti, pak se ho nemůže dosáhnout povšechnou informovaností o nich, nýbrž jen schopností je zjišťovat. „Duše“ se musí ustálit, vzdát snahy získat hned a teď a pak se teprve pomalu před člověkem rozvine obraz bytostného uzpůsobení a výhledy jak z tohoto uzpůsobení vytěžit transformaci dávající předpoklad nejlepšího možného duševního stavu, jímž je bezprostřední vykoupení.

Zkoušky však na trpělivost ještě přijdou; když si člověk uvědomuje, že právě netrpělivost to je, která činí obzor nejasným, pak ji odmítne a takto vzniklá situace k zlepšujícímu se rozhledu se ukáže jako výchozí bod k vyřešení všeho, co člověka dokáže tak mnoho tížit. Proto bych řekl: trpělivost a intenzivní snahu o dokonalou kontrolu všech osobních a bytostných činností a vše ostatní už přijde samo sebou.

13. 12. 1971

I když můj přístup bude nadále ke každému dost široký, napadnu hned na začátku kořen jeho osobních nedostatečností. Nechci odejít z tohoto světa s tím, aby ti, kdo něco v mystice udělali, ze zevních důvodů jakoby s mým požehnáním všechno ničili. To znamená, že mystikové musí být lidmi takovými, že výchovou zevní části sebe sama dokáží každému předložit přesně takovou

vychovanost, jakou si někdo přeje mít. Je zřejmé, že tato schopnost znamená úspěch v ovládnání zevnějšíku.

16. 1. 1974

Buď opatrný. Potřebuje-li mladý člověk prokázat činnost a svěžest, musí být činný i tělem. Subtilnější člověk, jako jsi Ty, musí být činný bdělostí. Převáděno na Tebe přímo to znamená, že si máš ubližovat velmi mírně, přesně vzato jen tolik, že nemáš odpočívat tak dalece, až by bylo tělo spokojené. Ostatně jsem snad napsal, že Ty patříš mezi „nespáče“. Proto smíš na duchovní úsilí vynakládat jen tolik, aby to nevyvolalo těžší reakce.

24. 6. 1974

Máme tedy jóginy k pohledání. Nedovedou vůbec hospodařit s časem ani s nástroji, ani nedokáží nic udělat, aby po nich nezůstala spoušť; snad to je pro to samé sebezpozorování, pro něž nevědí, kde mají ruce a nohy, a pro něž žijí jako naše kočky, jež také nevědí o tom, co budou chtít udělat v příští minutě. A to je „sláva lidské přirozenosti“: žít bez plánu jako zvířata, jež tu přijdou k bohaté pastvě, tu dostanou kyjem nebo kulku lovce do těla. Je to asi sláva zcela uvědoměle si počínajících takybudhistických mnichů.

No, nemohl jsem udělat, co jsem chtěl. Jaký se kdo narodil, s tím přežije i jako ten, kdo byl doslova pokopán poučkami o uvědomělém počínání. Fuj světe! Já mám anginu pectoris a tím to mám vyřízené!

1974

Mystik je povinen vykazovat mystikou, k níž se hlásí, že je člověkem běžné lidi předstihujícím v logice a preciznosti myšlení, v hodnocení situací, v chování se ve společnosti, kde se musí projevat jako ukázněný, sebe si vědomý a dobře se ovládající člověk. Neboť k tomu přece vede základní charakter mystické nauky, prikazující především kázeň sebepozorování, sebeovládání a cvičení se v ustalování mysli. Když se to v tom společenském chování neprojevívá, pak už je jistě mystikem jen podle jména a podle praxe už vůbec nikoli. ...

Jen dobře se pozorující a následkem toho i se ovládající člověk nabývá převahy nad svým okolím po společenské stránce. A teprve z dokonalého sebepozorování a nejvyšší dokonalosti sebeovládání pochází možnost nebo schopnost překročit mez všednosti a průměrnosti tam někam do mystického života.

CÍLE DUCHOVNÍCH SNAH

***116**

20. 2. 1952

Mystický cíl není utajen ve vyvrcholení živočišnosti, nýbrž v rozpoznání kvalit nižšího a vyššího a v podržení toho, co není založeno na tak vratkých základech, jako je právě estétství. Tento cíl pak také není naukou. Nauka je prám k převozu, k použití vhodný, ne k podržení. Život na druhém břehu je životem, ne naukou. Zrovna tak je mystika způsob života a ne divoké pokusnictví, kterým se má dosáhnout nasycení nenasytné chtivosti. K tomu účelu jsou klamné nauky s podvodnými výsledky.

***119**

15. 12. 1972

Cíl mystiky je v oblasti nadsvětské. Když už člověk chápe, že běžný život je kolotočem událostí, jež na konci života každého snad jedince ukazují svou bezcennost, může zatoužit po úniku z tohoto ztroskotání a také svůj úmysl provést. Jenže dispozice lidí jsou různé; může být nestejný i tento únik.

Když správně pochopíte svůj stav, bude Vám jasné, že „cesta k Vašemu osobnímu štěstí“ musí být bez otřesů, jimž mohou být vystaveni ti, kdo jdou po tzv. experimentální mystické cestě. Přesto však se může i cesta lidí nedisponovaných pro experimentální mystiku rychle zvedat, jestliže se v adekvátním smyslu správně zařídí.

Proto vezměte svou cestu jako nezbytné úsilí stále a mocně se pozvedat nad denní starosti a strasti všedního života a vypěstujte si nezlomnou víru v to, že už jste pod oprostujícím vlivem čistých nebes.

Jen tak se u Vás může začít mystická cesta. Uvažte, že „žít myslí na zemi“ je beznadějně a že pouze upětí k nadsvětskému ideálu čistoty a absolutní svobody může být nití náležející ke klubku jsoucím v nebesích. Toto upětí je vlastně začátkem cesty, na níž člověk se postupně vysvléká z dosavadního stavu a užívá se do stavu pro něho nového, jehož rozvinutí během doby bude dobře pochopeno a pak zrychleno.

Čas zde neplatí nic. Často platí heslo „spěchejte pomalu“, protože rychlost může znamenat bloudění, jež může být podle okolností nekonečné. Proto: hleďte k nebesům, k stavům vykoupení a to buď Vaší cestou, která je, věřte, nadějná.

***125**

30. 4. 1964

Počátky duchovního vývoje, to je od okamžiku, kdy člověk začne s duchovní praxí, až do okamžiku, kdy se tento vývoj stane záležitostí delikátní, nevyžadují kromě všeobecných pokynů ničeho více. Domnívám se, že tyto pokyny znáte. Pak již jde pouze o to, co sledujete duchovní snahou. Pokud by to byly cíle časně nebo dočasné, nauka by Vám sotva pomohla. Hledáte-li však vyústění životního nebo osudového procesu v nebeských nebo nadnebeských stavech, pak se musíte vzdávat světa v tom smyslu, že z něho nepřijmete žádný požitek ani dojem – za takových okolností se postupně promění běžné duševní stavy ve stavy vyšší, případně nadsvětské. S tím souvisí rozvoj uvědomování do těchto stavů jakožto reálných a smyslových a tu teprve přichází v úvahu otázka duchovního vůdce. Někdy dokonce může člověk dlouho žít tyto stavy a procházet sférami, které s těmito stavy korespondují, než vůbec potřebuje

nějaké speciální rady. Mohu říci, že takových rad je třeba pouze tehdy, když člověk hledá další postup; kdo vymění nižší sféru prožívání za vyšší, ten rady nepotřebuje, protože zájem na prožívání v určitém stavu nebo sféře odstraňuje problematiku vývoje.

Zříkejte se tedy světa jak ve vztahu k prožívání stavů, vyvolávaných smyslovými kontakty se světem hmotným, tak ve vztahu k dojmům, a poznáte, že máte velmi mnoho na práci. A když se Vám bude zdát, že se Vám toto úsilí nedaří, usilujte znovu a znovu; kdo pracuje trpělivě, osvobodí se pomalu, aniž to třeba bude moci pozorovat, od tohoto světa. Nebeský svět se mu bude více a více vtírat do vědomí a vytlačí postupně tento svět zcela a beze zbytku. A tu teprve platí poučka Rámakršnova: „Než se narodí božství, musí zemřít lidství. Ale i toto božství musí zemřít, než se narodí Svrchované.“

***131**

17. 4. 1973

Především jde o to, co od nauky očekáváte. To novodobé pojetí jógy není k ničemu, protože jóga nikdy tělocvikem nebyla. Nebyla však také „duchařením“, jak se to snažili dokázat svým chováním a počínáním tzv. křesťanští mystikové.

Je to výchova, která zpevňuje člověka vnitřně a tím teprve i zevně, protože vyžaduje takové chování, které k zevnímu zpevnění vede. To chování je obsaženo v tom, že nedovoluje utíkat stále za zevními senzacemi, čímž člověka dostává do příslušného druhu relaxace, působící příznivě i na fyzické uspořádání.

Naprosto nelze od jógy čekat, že dá do pořádku i fyzis rozvrácené světskou činností podmíněnou světskou ctižádostí. Podmínkou tedy je naprosto odlišná orientace, než jakou se řídí každý běžný člověk. To znamená, že jde o celkové přepodstatnění člověka, a já mám zkušenost, že to je pro lidi nezajímavé.

Ostatně perspektivy jógy jsou nesmírně dlouhodobé. Míží

v nich současný život jako epizoda ŽIVOTA, který se chápe, jako by vycházel z absolutna a do něho se měl vrátit.

„Lidičky“ se na všechno dívají zcela jinak. Tím, že pokládají světské ambice na první místo, nedovedou pochopit, proč ty časem vlastně neomezené perspektivy. Chtěli by jistě být nesmrtelní, ale jen proto, aby mohli chodit na hokej nebo do kina nebo na pivo, samozřejmě na všechny časy. Tím vzniká tak nepřehledná situace týkající se jógického úsilí, že se mi zdá, že už nikdo není schopen vůbec tuto životní cestu nalézt.

Máte-li tedy zájem o jógu, která není ani tělocvikem svého druhu ani duchařením vyplývajícím z příslušného hlediska, pak józe rozumím. Ale abych Vám v této věci radil, pak to bude chtít vytvořit si nové hledisko na život, na svět, světské snažení atd. atd.

Zatím mám zkušenost, že organické choroby nelze jógou léčit, ale dokonalou relaxací lze zlepšit funkci snad všech orgánů. Jenže to vyžaduje čas a je otázkou, zda sebeléčba pomocí relaxace nebude v kolizi s průběhem choroby. Prostě každý moudrý člověk, jenž vstoupí na cestu jógy, nepočítá nikdy se zevními výhodami, protože nemůže vědět, jak plní nebo neplní všechny její předpisy, protože mentální a emocionální orientace je něco, co se tak snadno vůli nepoddává.

***135**

24. 12. 1967

Bohatství člověka je zapuštěno svými kořeny v jeho bytosti a není tedy nikde vně jeho bytosti. Proto přemozte sebe v tom smyslu, jaký dnes jste. Když se učiníte nezranitelným pomocí dokonalé sebevlády, co ještě budete potřebovat? Ustrašené bytosti jako zájící nikdy šťastné být nemohou. „Dejte mi pevný bod a po-hnu vesmírem“, tak nějak to povídal kdosi. Tím pevným bodem je vnitřní stabilita člověka, nezájem o věci, které nejsou v něm samém. Ale – to už jsme u cíle mystiky. Chcete ho dosáhnout?